

En, hoe stoer wil je zijn als je groot bent?

Dit artikel is opgedragen aan majoor Samboon Tongarom, instructeur van mijn eerste Aikidoleraar Bob Barrett. Hij was de leraar gewichtheffen, gymnastiek, zwemmen, kick boxen en Aikido in het Thaise leger. Tijdens een seminar, na een gedegen demonstratie te hebben gegeven van wat je moet doen tegen een aanval van een tae kwon doka en een judoka, stond er een derde deelnemer op het vroege: 'Sensei, wat zou u doen als ik een machinegeweer op u richt, klaar om te schieten?' Majoor Samboon deed zijn handen in de lucht en rende in kleine rondjes, schreeuwend: 'Jezus Christus, Jezus Christus: ik zou sterven, ik zou sterven!'

Je loopt op een donkere nacht door een straat in een klein Maleisisch dorp, na een bezoek bij vrienden. Op weg naar huis haast een man je voorbij en stoot je tegen de schouder. Binnensmonds vervloek je hem omdat hij precies dezelfde plaats raakt die je een paar maanden geleden tijdens een Aikidotraining gebleesd hebt met een voorwaartse rol uit een *ikkyo* armklem terwijl je je arm te stijf hield. De man hoort je vervloeking, draait zich agressief om en schreeuwt, terwijl hij dichterbij komt. Hij haalt uit met zijn hand en je stapt in, met de bedoeling om hem te controleren met *irimi nage*. Je schuift in met een vlekkeloze beweging, maar als je naar hem toedraait om hem weg te werpen, haakt hij zich vast met verankerende korte stoten in je buik. Hah! Perfect gericht. Ze zouden niet eens een blauw plek achterlaten... was het niet zo dat hij gewapend is met een *kerambit* (een soort van boksbeugel met een kort gebogen lemme wat uitsteekt aan de onderkant van zijn vuist). Terwijl je terugdeinst, begraaft hij zijn hoofd in je borstkas, en gaat door met z'n kleine stoten die één voor één je maag uiteen scheuren.

'Oh mijn god,' vloek je, 'waarom heb ik in al mijn jaren van Aikidotraining nooit geoefend tegen een aanval van de dodelijke Maleisische *kerambit*?' Waarom, vraag je je terecht af terwijl je neerzakt in een eenzaam straatje in Maleisië temidden van bloed en ingewanden.

Of, daar ben je in de ring - de eerste representant van Aikido in het Ultieme Kampioenschap toernooi (een soort kooigevecht) - en het gelukkige toeval wil dat je eerste tegenstander R. Of C. Gracie zelf is, welke van de 40 of 50 Gracies met deze initialen zich vechtlustig voelt die dag. Je lacht smalend bij de bewering dat Gracie Jiu-jitsu de krachtigste martial art ter wereld is; hoe kan dat zo zijn als je geen bewijs hebt gezien van *ki*, *kokyū*, *takemusu aiki* of ook maar liefde? Je kent zijn strategie; hij komt eerst laag in met een tackel en je bent klaar voor het moment waarop hij zijn hoofd laat zakken. Op dat moment doe je *kaiten-nage* bij hem en stuitert hem rond als een waterdruppel op een hete plaat! Het probleem is alleen dat hij je heen grijpt op het moment dat je de beweging begint en je allebei over de mat begint te rollen. Op de een of andere manier zit hij boven op je en rolt je op als een python die zich om een bijzonder sappig knaagdier wikkelt. Drie seconden later doen je voeten de *funky-chicken* terwijl hij de laatste adem uit je luchtpijp perst. Geen probleem! De nacht voor de wedstrijd heb je in bed een manier bedacht om een worp te maken van een positie plat op je rug. Het enige wat je moet doen, is je *ki* verzamelen, één-punt-behouden, het gewicht aan de onderkant en... het wordt zwart voor je ogen.

Of die keer dat je door vleierij terecht was gekomen in het belangrijkste stadion van Istanbul voor het nationale worsteltoernooi en ontdekte, tot je ongenoegen, dat je eerste tegenstander uit je klem glipt terwijl je *nikkyo* probeert toe te passen. Hij glimlacht smalend, draait aan zijn snor en sluipt langzaam naar voren, met zijn lichaam laag bij de grond en smijt je plotseling in het zand. Turkse worstelaars zijn niet zo gevoelig voor polsklemmen nadat ze hun hele lichaam hebben ingesmeerd met emmers glibberige olijfolie.

Dan was er de Birmese bokskampioen die je scheenbeen brak met zijn eerste lage schop, de Olympisch judokampioen die dezelfde voet wegveegde nadat ie net twee weken uit het gips was, de Hongaarse meester in epeé die lachend zeventien gaten in je schouders porde met snelle zwaardsteken nog voor je je kon bewegen.

De ergste van allemaal was de Nubische pols-mesvechter! Deze had je met gemak aangekund! Al zijn aanvallen waren op het hoofd gericht. Een makkie voor elke Aikidoka. Toen je zijn stoten afweerde werd je arm echter tot op het bot opengereten. Daar komt nog eens bij dat deze jonge man zijn hele leven heeft getraind om het hoofd te raken, om genoeg bloed van zijn

springende, alles ontwijkende tegenstander te verkrijgen zodat de ouderlingen van het dorp hem tot overwinnaar uitroepen. Daarna krijgt hij van hen toestemming om te trouwen en voor het eerst in zijn leven seks te hebben! Een absoluut toegewijde tegenstander dus.

Uiteindelijk besluit je in retraite te gaan. En daar ben je dan, rijdend door Lancaster, piekerend over je verliezen en de tekortkomingen van Aikido als krijgskunst. Zo diep in gedachten verzonken dat je het voorrangsbord niet zag en de zijkant van die prachtige Cadillac schampte. En Arnold Palmer (in Nederland zoets als op Anton Geesink, maar dan gemener) stapt uit met een woeste blik in zijn ogen... de rest hoeft, godzijdank, niet te worden ingevuld.

Misschien erger je je aan mijn spottende toon? Toch denk ik dat het gepast is, zeker als je het bekijkt in het licht van de vraag of Aikido krachtig en effectief genoeg is als martial art en of het überhaupt wel een martial art genoemd mag worden.

Wat is hier nu eigenlijk aan de hand? Mensen gebruiken zo vaak de term krijger dat het wel ergens betrekking op heeft: en het komt meestal voort uit iets waar het wel verwantschap mee heeft - het meest nog met de puber in onszelf. Laat de lezer aannemen dat ik uitga van het idee dat 'ik heiliger ben dan jij'. De voorgaande fantasieën moesten ergens vandaan komen, toch? Hoe dan ook, ik denk dat er een serieus probleem is, tenminste voor iedereen onder ons die zich zorgen maakt over 'welke martial art welke kan verslaan.' Laten we dan maar eens kijken naar een paar van de krijgskunsten waar ik zo oneerbiedig mee heb gespard.

De kerambit wordt gebruikt in een martiaal systeem dat *pukulan* wordt genoemd en de beoefenaars die het gebruiken beschouwen het als een overlevingsmethode. Maleisië is een samenleving waar vuurwapens een kleine rol spelen en messen des te meer omdat ze zijn ingebed in de religieuze cultuur. De kerambit past in hun samenleving, in hun sociaal economische structuur, hun idee van wat gepast is als zelfverdediging en in een gevecht en er worden ook nog eens allerlei spirituele krachten aan toegekend.

Gracie Jiu-jitsu is een systeem dat ontwikkeld is uit de traditionele Kodokan judo, wat door Maeda Esai werd overgeleverd aan de telgen van het Gracie geslacht. Ik weet niet of het karakteristiek is voor deze ene familie, of dat het een grotere betekenis heeft in de Braziliaanse stadscultuur als geheel. Maar, de Gracies beschouwen het zelf als een effectieve, onopgesmukte (meestal ongewapend), één-op-één close-combat en een grootse uitdaging aan de wereld dat zij de besten zijn in het vuistgevecht. Als buitenstaander is het makkelijk om kritiek te leveren op wat zij claimen en op hun selectieproces, maar binnen hun eigen regels lijken zij altijd te winnen. Hoe dan ook, dit is alles wat zij doen - ze trainen toegewijd met het uitgesproken doel van zelfverdediging en het verslaan van andere krijgskunsten, ze blazen hoog van de toren en ze vechten voor prijzengeld en eer.

Turks worstelen is voor Turkije wat sumo is voor Japan. Beide zijn een letterlijke belichaming van de rauwe mannelijke kant van hun land. Voor de Japanners is het de kracht in de heupen, de kunst om binnen de ring te blijven en om de voeten op de grond te houden; bij de Turken worden de worstelaars gedwongen om de middel van de tegenstander te pakken omdat het vanwege de olie onmogelijk is om een ander lichaamsdeel te pakken. Hierdoor hebben ze een uitstekend gevoel voor de combinatie van timing en kracht verkregen, zodat ze plotseling kunnen schuiven, werpen, laten struikelen en de tegenstander, die zo glad is als een aal, kunnen optillen.

Ik kan een even lyrisch betoog houden voor Burmees boksen, voor judo, voor schermen en voor Nubisch pols-mesvechten (ik maakte hiervoor geen grapje - het is moeilijk om te zeggen wat angstaanjagender is: een gevecht met een man op leven en dood of een lenige lange puber die vijftien jaar heeft getraind voor deze jaarlijkse kans om iets constructiefs met zijn hormonen te doen). Al deze kunstvormen zijn een uitdrukking van een specifieke cultuur en bestaan niet *echt* onafhankelijk van die cultuur. De beoefenaars wijden zich met hart en ziel aan hun kunst omdat deze kunst een manifestatie is van wie ze zijn en de vaardigheid ervan lijkt de beste garantie voor overleving of andere winsten die specifiek zijn voor de waarde van hun cultuur.

Wat we eerst moeten begrijpen is dat voor de twintigste eeuw de enige buitenstaanders die iets van deze kunsten gezien hebben, de zeldzame reizigers en bezetters waren die ze ontmoetten op het slagveld (geen van de bovengenoemde krijgskunsten werden trouwens gebruikt op het slagveld). Het is uniek voor deze tijd en wereld dat we zoveel weten van al deze krijgskunsten,

temeer omdat weinig van deze kunsten nog gebruikt worden bij moderne oorlogsvoering. Het is best ironisch dat we dankzij het uitwisselen van culturen over en weer - niet door conflicten - er iets van af weten. Ik zal het nog eens benadrukken: *het is dankzij vrede en niet oorlog dat we zulke scenarios, zoals ik hierboven beschreef, kunnen bedenken.*

Toch zitten we hier (tenminste sommigen van ons) fantaserend over vechten met deze mensen met onze eigen krijgskunst. Het kan best voorkomen dat een agressieve puber, een zielige pestkop of een instructeur langskomt bij mijn school om te proberen naam te maken. Wellicht ben ik dan niet in staat om die onzinnige situatie te voorkomen en ben ik dan genoodzaakt om mijzelf en mijn studenten te verdedigen. Dit is absoluut niet iets waar ik graag naartoe leef. Persoonlijk maak ik mij veel meer zorgen over tieners met grote vuurwapens, ontspoorde psychoten en de drugsverslaafden die ik tijdens mijn werk tegen kan komen en het dagelijkse straatgeweld dan achtste dan kempo meesters die me plotseling uitdagen voor een ontmoeting rond het middaguur om mijn vaardigheden te testen.

Dus of iemand nu traint voor extreem realistische vuistgevechten of *kyudo* (ritueel Japans boogschieten), het is behoorlijk zielig als het iemands belangrijkste zorg wordt of ie mensen van een andere martial art kan verslaan... tenzij het natuurlijk je eigen keuze is om zo je geld te verdienen.

Hoewel veel lezers meer dan één martiale traditie beoefenen, gaan we er voor het gemak maar vanuit dat je begonnen bent met je eerste krijgskunst of dat je alle vorige trainingen achter je hebt gelaten om een nieuwe te starten. Je hebt er voor gekozen om aan te nemen dat de toewijding misschien makkelijker komt bij inheemse mensen, die niet toegang hebben tot dezelfde hoeveelheid informatie als jij.

Waarom ben je begonnen? Laten we zeggen dat de kunst iets lijkt te beloven. De belofte kan expliciet of impliciet zijn, maar je blijft vele jaren doorgaan totdat je vindt dat de belofte is uitgekomen of dat het een valse belofte was... of weet dat de belofte is als het *gezicht van goddelijkheid*, altijd net buiten je bereik. Je blijft doorgaan met trainen voor de reis zelf.

En, wat is de belofte van Aikido? Iemand kan een verrassend formidabele vechter worden door alleen aan klassieke Aikido te doen. Oefen 5.000 keer *shomen-uchi* per dag en dan nog eens 5.000 keer *yokomen-uchi* tegen een springende, alles ontwijkende partner. Varieer snelheid, aanvalsrichting en timing. Voeg daar enkele duizenden stoten aan toe op hoofd en lichaam. Oefen ononderbroken een half uur per dag *ukemi* (valbreken) totdat je zo sterk en veerkrachtig bent als Indiaas rubber. Pak elkaars polsen zo stevig beet, zodat je in staat bent een onge oefend persoon met je greep alleen kan immobiliseren. Bestudeer de verschillende vormen van *atemi* samen met Aikidotechnieken. Oefen elke dag vijf of zes uur Aikido. Wat dacht je dan, dat je gevechtstechnieken kan leren met een paar uur les in week?

Ik wil het zo meteen hebben over het trainen van verschillende disciplines tegelijk, maar hou in gedachten, als je wilt, wat er zou gebeuren als je denkt dat Aikido je *alles* geeft wat nodig is voor een één-op-één gevecht. Ik wil best operen dat het je alles geeft wat je *nodig* hebt, als jij bereid bent alles te geven wat je in je hebt. Als je dat niet bent, dan liggen de gebreken niet in Aikido, toch?

Ben je nog steeds geïnteresseerd in het verbeteren van je vaardigheden? Beoefen dan ook andere disciplines, op alle mogelijke manieren. De meeste Aikidoleren die ik ben tegengekomen, hebben dat gedaan. Sommigen zijn experts in een andere martial art naast Aikido. Spar met een karateka, stoei met een judoka, bestudeer schermen en savate, zorg voor een mand met rubberen ballen die je zusje van dichtbij op je gooit, worstel met je hond, in godsnaam. Doe dat elke dag als je wilt. Je Aikido wordt er beter van, je leert je eigen kracht en zwakheden kennen en je hebt 't waarschijnlijk geweldig naar je zin.

Maar als je serieus met Aikido bezig bent, bedenk dan waarom je het doet. Wat was je werkelijk beloofd? Vaardigheden tijdens gevechten, hoe belangrijk ze je ook lijken, zijn niet de belofte van Aikido. Ten minste niet volgens de oprichter Ueshiba Morihei en ook niet volgens zijn opvolger, Ueshiba Kishomaru, en niet bij zijn belangrijkste volgelingen. Het klinkt ten overvloede, daar ben ik zeker van, dat ik steeds maar blij aandringen en hetzelfde schrijf, maar nogmaals: Aikido is een training in verzoening - in de mogelijkheid om in een conflictsituatie te stappen en dan de meest vredige oplossing vinden die mogelijk is binnen de omstandigheden. Dat is tenminste wat mij is beloofd. Jouw systeem of jouw leraar kan je best iets beloofd hebben wat een beetje hiervan

afwijkt. Probeer dat alsjeblieft zoveel mogelijk te volgen, als dat is wat je wilt. Als het je niet aan staat, kap er mee. Sluit je dan aan bij een ander systeem, vind wat je zoekt. Het is geen religie, waarbij je niet naar de hemel gaat als je er niet in gelooft. Ik, voor mezelf, ben erg terughoudend om naar andere krijgskunsten te kijken en er stukjes van over te nemen in Aikido, zoals een kok die alle kruiden gebruikt die in het keukenkastje staan omdat hij bang is dat het eten te weinig smaak heeft.

Ik speelde vroeger piano, ik speelde Barok muziek, muziek uit de Romantiek, van de Franse Impressionisten en een beetje jazz. Als ik Bach speelde, had ik er geen moeite mee om Beethoven, Debussy of Jelly Roll Morton erbuiten te houden. Onderscheid en omlijning is een teken van vakmanschap, niet een stampotje met van alles en nog wat erdoor.

Wat is het resultaat van de belofte van Aikido voor mij? Zoals gewoonlijk zal ik het weer eens illustreren met een verhaaltje:

Op een nacht ging ik met mijn toenmalige vrouw en kind naar de film in Ikebukuro, een wijk in Tokyo. Daarna gingen we naar een klein park. Ze wilde na de show even haar benen streken door wat t'ai chi, dus zat ik daar wat met mijn kind te spelen terwijl zij haar bewegingen deed. Plotseling hoorde ik vanuit de schaduw gedempt klinken: 'Nee! Nee! Laat me gaan, alsjeblieft...' Ik pakte mijn zoon en duwde hem bij mijn vrouw in de handen en haastte me naar de donkere hoek van het park. Een man duwde een vrouw ruw tegen een bankje. Hij betastte haar en drong kussen op in haar gezicht, terwijl ze niet erg effectief tegenstribbelde. (Nu moeten jullie mannen allemaal toegeven dat dit eigenlijk de reden is waarom jullie ooit zijn begonnen bij een martial art Dojo, is dit niet jullie diepste gekoesterde fantasie?! Een dame in nood redden? Kijk me eens aan, 25, 30, 45, 65 jaar oud, met het schaamrood op de kaken, grinnikend en hoofdschuddend, met één been in de echte wereld en één nog steeds op de middelbare school. Een stelletje pubers, dat zijn jullie!)

Hoe dan ook, ik zei: 'Onichan (een verkleinwoordje, een koosnaam wat zoiets betekent als 'grote broer', het wordt ook wel ironisch gebruikt), je doet niet bepaald aardig.'

Hij bleef bovenop haar zitten, terwijl zij zat tegen te strubbelen. Hij schreeuwde: 'Het gaat je niets aan. Rot op!'

'Onichan, het is niet aardig een vrouw lastig te vallen als zij daar geen zin in heeft.'

De man draaide met zijn ogen en keek naar zijn voeten. Nadat hij werd aangesproken in familiair Japans, keek hij me met grote ogen aan. Ik denk dat hij ook verrast was om mij tegen te komen omdat hij niet snel een Japanner tegen had verwacht te komen die groter was dan hij. Hij had een rugby shirt aan van een plaatselijke universiteit, hij was bijna twee meter lang en was zo stevig als een huis. Hij deed zijn vuist omhoog en zei me, hijgend, nogmaals om hen met rust te laten. Het waren mijn zaken niet.

Had ik één van de vechtposities aangenomen die ik heb geleerd, dan denk ik dat we al snel op de vuist waren gegaan tussen de bankjes en het struikgewas. Maar ik deed het niet. Gek genoeg was ik niet eens boos. Achteraf, denk ik, ging ik ervan uit dat ik vaardig genoeg *moest zijn* om weg te glippen, te ontwijken of om tenminste weg te rollen met een aanval, maar meer nog dan dat - op de één of andere manier voelde ik me daartoe niet geroepen.

In ieder geval, met mijn handen nog in m'n zij, keek ik hem recht in de ogen, alsof hij een jongere versie van mijzelf was en zei: 'Onichan, echte mannen vallen geen meisjes lastig, weet je. T'is gewoon niet zoals het hoort.'

We stonden daar een tijdje zonder te bewegen. Ik kon het meisje aan de kant horen snotteren. Ik keek hem alleen maar in zijn ogen. Ik herinner me een soort vreemd gevoel, alsof we in een soort luchtbel stonden, een vreemd gevoel van stilte, zo vol, zo zwanger van betekenis dat het bijna tastbaar was. Hij hief zijn vuisten op, kalm, bijna in slow motion en ik dacht: 'Nu komt het' en op de één of andere manier ontspande ik nog meer en voelde me alsof ik in alle richtingen kon bewegen, waar ik ook wilde. Ik bleef hem vriendelijk in zijn ogen kijken, terwijl het moment voortduurde, en plotseling explodeerde hij... in tranen.

De rest van het verhaal is maar al te gewoontjes. Ze waren pas bij elkaar en zij had iets gehad met een andere jongeman en toen hij daarmee geconfronteerd werd en het zag als ontrouw, had zij gezegd dat ze onafhankelijkheid wilde bewaren. Ze had hem geen trouw gezworen en waren niet verloofd. Toen hij haar probeerde te vertellen dat hij van haar hield en haar wilde knuffelen, liep

het uit de hand en 'ik wist gewoon niet wat ik moest doen! Hoe kan ik haar laten zien dat ik van haar hou?!

Het duurde ongeveer tien minuten om het allemaal uit te praten, hij luid snikkend en het meisje hierop zeggend dat zij zijn gevoelens begreep, maar dat zij het niet accepteerde om te worden toegetakeld en dat zij niet zijn bezit was, maar dat ze hem wilde blijven zien als hij niet probeerde haar te bezitten. Hij schaamde zich verschrikkelijk en ze waren beide dankbaar dat ik had ingegrepen en het eindigde ermee dat ik samen met mijn gezin met hen opliep naar het station. Ze beloofden om het uit te praten in een publieke gelegenheid, zoals een café, overdag.

De ontknoping was bijna als een goedkoop boeketromannetje, maar toch, allebei hun levens, vooral die van haar, hadden zwaar beschadigd kunnen worden als de dingen waren doorgedaan zoals ze waren voor ik ingreep. Ik was blij dat ik daar toevallig was en ik was blij dat hij me niet op mijn mond had geprobeerd te slaan, want dan was het ofwel hem gelukt en dat had - veel - pijn gedaan, wat ik niet echt leuk had gevonden, ofwel ik had hem moeten stoppen en hij was zo groot dat ik hem niet had kunnen overmeesteren zonder hem behoorlijk te verwonden.

Misschien als ik alleen t'ai chi of naginata of kick boksen had gestudeerd, of helemaal nooit aan martial arts was begonnen, was de confrontatie precies hetzelfde geweest... ik kan het nooit met zekerheid zeggen. In het echte leven, in tegenstelling tot de Dojo, ben je een optelsom van al je ervaringen en vaardigheden. Je kan niet een Aikido, jujitsu of karate 'instelling' kiezen per situatie. Maar welke draai men er ook aan wil geven... het voelde absoluut aan als Aikido.

© 2003, Merlijn Torensma – Aikido Koshinkai

Met toestemming van de auteur door Merlijn Torensma vertaald uit *Dueling with O-sensei – Grappling with the Myth of the Warrior Sage* van Ellis Amdur. Voor meer informatie over Ellis Amdur, kijk op www.ellisamdur.com